

[Axel Sørensen.]

imod den af os foreslåede bestemmelse om at komme de nyetablerede med høj gældsbyrde imøde.

Resultatet blev, at man fik en bestemmelse ind i ligningsloven. Det var et forsøg, det skal jeg indrømme fuldtud, og det er det forsøg, man nu må bygge videre på. Jeg personlig kan kun sige, at i den skattekreds på 27 landkommuner, som jeg repræsenterer, havde vi 100 ansøgere. De kunne ikke opnå nedsættelse alle, men tallet viser, at det drejer sig om en realitet, som man må indstille sig på. Disse ansøgninger kom ikke alene fra landbruget, men også fra folk i andre erhverv, der havde etableret sig under højkonjunkturen. Det er herudfra, vi i et udvalg vil drøfte muligheden for en videreførelse.

Søren Olesen: Jeg er glad for den udtalelse, den højtærede finansminister kom med, og som gik ud på, at hvis vi havde en bedre udskrivningslov og en anden skattelovgivning måske også for kommunerne, så ville det være overflødigt at lave en særlig lovgivning for en del af de forhold, vi her beskæftiger os med, og de fradrag, det her drejer sig om. Den højtærede minister mente, at jeg måske ikke var særlig tilhænger af 100 pct.s fradrag for arbejdsgiverkontingenter og fagforeningskontingenter. Jeg vil dertil sige, at jeg har ikke noget imod, at disse kontingenter bliver skattefrie fuldtud, da det i realiteten er umuligt at undgå disse bidrag, sådanne som organisationerne nu engang er opbygget, og med den indflydelse, de har fået. Men det, jeg udtalte, var, at det måtte være en forudsætning, at disse foreningers midler ikke kan bruges til uvedkommende formål.

(Kort bemærkning).

Hans Knudsen: Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Poul Møller, at jeg står ved de udtalelser, jeg fremsatte om etableringsordningen under første og anden behandling i fjor. Det er udtalelser af en sådan art, at de i hvert fald ikke giver anledning til tvivl om, at jeg hele tiden har været interesseret i, at der blev givet en lettelse for etableringsudgifter, og så er det ikke rigtigt, når det ærede medlem hr. Poul

Møller i næste omgang giver det udseende af, at vi ikke har noget tilovers for etableringsordningen. Det er formen for etableringsordningerne, vi var noget tvivlende overfor i fjor, og jeg har gentaget i år, at jeg er ikke helt sikker på, at man har fået den form, der stiller alle erhverv og alle nyetablerede lige overfor lovens bestemmelser, og derfor ser vi gerne et prøveår igen.

Finansministeren (Kampmann): Det ærede medlem hr. Poul Møller var ligesom lidt stødt over, at jeg skulle have sagt noget, der kunne tydes derhen, at han måske ikke rigtig kunne læse. Det har nu aldrig været min mening. Derimod synes jeg nok, at hans udtalelser her måske kunne tydes derhen, at det kniber lidt med at høre, eller også har jeg måske udtalt mig lidt uklart. De nedslagsbestemmelser for aldersrentenydere, som her diskuteres, betragter jeg som en lap på vort skattesystem, og de er nødvendiggjort af, at grænsen for skattepligtens indtræden er for lav. Vi har fået sat den noget i vejret ved statsindkomstskatten og den fælleskommunale indkomstskat, men vi har ikke kunnet få den sat i vejret med hensyn til opholdskommuneskatten. Jeg håber, det kan lykkes, hvis vi får vedtaget den kommunale valglov, og derfor er jeg ikke tilhænger af at udbygge disse nedslagsregler udover, hvad der er nødvendigt, for at aldersrentemodtagere og dermed ligestillede ikke skal stige i skat.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Hans Knudsen: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning, vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til midlertidig lov for Færøerne om pantsætning af fangst.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 841; fremsættelsen findes i tidenden sp. 930).

Lovforslaget sattes til forhandling.

P. M. Dam: Det er første gang, jeg har lejlighed til at tale fra dette høje tings talerstol efter vedtagelsen og ikrafttrædelsen af den nye grundlov, hvorfor jeg tillader mig at sige et par ord i den anledning.

Både jeg og min færøske kollega, det ærede medlem hr. Johan Poulsen, beklager meget, at vi på grund af lagtingssamlingen blev forhindret i at overvære den festlige og storslåede åbning af denne historisk set skelsættende folketingssamling, der i kraft af den nye grundlov hviler på en kontinuerlig, men meget betydelig forenkling og demokratisering af folkerepresentationen, på humanisme, udbygning og fast beskyttelse af menneskerettighederne, hjemmenes og den enkelte borgers ret til at være sig selv, frit at tænke, tro og tale indenfor lovens rammer, og på den solidariske harmoni, der bør præge folkefællesskabet i den ideelle velfærdsstat, vi alle — omend på noget forskellig måde — stiler imod.

I fuld anerkendelse af de meget store værdier, den nye grundlov kan skænke særlig den arbejdende befolkning, følte jeg det ikke bare som en pligt, men som en stor glæde i tale og skrift at yde min lille skærv til samling om den. Jeg ønsker derfor her fra dette høje tings talerstol på det hjerteligste at lykønske det samlede danske rige, inklusive Færøerne og Grønland, til grundloven af 5. juni 1953. Jeg er meget glad for, at Færøernes statsretlige stilling er den i dag, at grundloven også omfatter den færøske arbejder- og fiskerbefolkning, tilsiger denne den samme beskyttelse, de samme kulturelle goder, de samme sociale og arbejdsmæssige garantier, som den tilsiger enhver anden dansk statsborger. Jeg er glad for, at jeg og en hvilken som helst anden færøsk folketingsmand har en grundlovsmæssig ret til fra denne talerstol at påkalde folketingskollegernes opmærksomhed og få deres hjælp til gennemførelse af de foranstaltninger, der er nødvendige, for at den færøske befolkning, hvadenten det drejer sig om fiskerne, arbejderne, landbrugerne eller på anden måde beskæftigede håndens eller åndens folk, kan finde beskæftigelse og menneskeværdige kår.

Hvad den foreliggende sag angår, ønsker

jeg gerne at takke den højtærede minister for fremsættelsen af forslaget til midlertidig lov for Færøerne om pantsætning af fangst. På socialdemokratiets vegne skal jeg anbefale forslaget til det høje tings velvillige vedtagelse. Jeg føler mig overbevist om, at det høje tings medlemmer uden hensyn til partifarve er indforstået med nødvendigheden af den i lovforslaget omhandlede hjemmel til optagelse af udrustningslån mod pant i forventet fangst. Fiskeriet, særlig havfiskeriet, på Færøerne er desværre en meget langsom og omstændelig forretning, der kræver en meget stor og langfristet kredit. Skibene er ofte 3—4 måneder på fangstfeltet ad gangen. Når de så kommer hjem med fangsten eller får den hjemsendt med særlige transportskibe, skal den — med undtagelse af de få tilfælde, i hvilke den på forhånd er solgt og føres direkte til markedet — opløses på Færøerne og forarbejdes som klipfisk eller oplagres som saltfisk, indtil man engang ved lejlighed kan få den afsat, og denne lejlighed kan desværre ofte lade vente længe på sig, ofte et helt år eller længere. Finansieringen af vort fiskerierhverv er derfor et meget vanskeligt og mangesidet problem, det vanskeligste, vi har at løse.

Nærværende lovforslag løser kun en side af problemet, nemlig selve udrustningen, men forslagets ophøjelse til lov vil være en værdifuld håndsækning, særlig hvad angår udrustning til den nye form for sildefiskeri, havfiskeriet, som man er slået ind på, og som man håber vil vise sig at være en værdifuld del af det samlede færøske fiskeri. Som foran antydnet, og som jeg allerede i fjor her i det høje ting meget stærkt henledte opmærksomheden på, har det dog været en del vanskeligere at opnå den tilstrækkelige udrustningskredit mod pant i fangsten end f. eks. før sidste verdenskrig. Jeg har på følelsen, at der her er et misforhold tilstede, som bør rettes. Jeg vil derfor være den højtærede minister meget taknemlig, om man velvilligst vil undersøge sagen og gøre, hvad der kan gøres for at få ryddet de mulige hindringer af vejen, som gør, at loven i praksis ikke virker så radikalt og effektivt som før krigen.

Skønt det måske strengt taget ikke hører under behandlingen af den foreliggende sag, kan jeg ikke undlade også ved denne

[P. M. Dam.]

lejlighed at understrege, at den vigtigste og alt andet overskyggende side af vort fiskeris finansielle problem er tilvejebringelsen af den vældige kapital, der skal til for at forny vor fiskerflåde med f. eks. store, hypermoderne dieseltrawlere og andre moderne fartøjer, der er i stand til virkelig at give vore færøske fiskere og den færøske befolkning i det hele taget tålelige kår. Med egne kræfter kan færingerne aldeles ikke løse denne for deres eksistens så vigtige opgave. Den brænder på mere end noget andet. Jeg kan derfor ikke, skønt der som sagt ikke foreligger noget konkret forslag herom for det høje ting, lade være med at berøre denne side af vort fiskeris finansierings- eller investeringsproblem. Jeg ved, at det må have en stor betydning for mine ærede kolleger her i dette høje ting som medansvarlige for det færøske folks ve og vel at få forståelsen af, at det er her, det virkelig brænder, og jeg kan ikke se anden vej at gå i denne sag end til den høje regering og dette høje ting, hvilket også er under forberedelse.

Da foreliggende forslag er i overensstemmelse med Færøernes lagtings og landstyes ønsker, og da der er tale om en ganganger, hvis indhold og motiver i det store og hele er kendt af det høje tings medlemmer, finder jeg det unødvendigt at underkaste forslaget udvalgsbehandling.

Johan Poulsen: Jeg kan ganske indledningsvis tiltræde de ord, som min kollega, det ærede medlem hr. P. M. Dam, udtalte, og hvori han gav udtryk for sin glæde over vor nye grundlov.

Som ordfører for partiet venstre takker jeg den højtærede justitsminister for fremsættelsen af det foreliggende lovforslag. Forslaget svarer ganske til de mange lignende forslag, som både før og efter sidste verdenskrig hvert år har været til behandling og vedtagelse i dette høje ting. Det drejer sig her om et specielt færøsk område — mig bekendt har man hernede i kongeriget ikke nogen tilsvarende lovgivning — og det, man tilsigter, er at skabe lovhjæmmel for, at der kan gives underpant i kutternes fangst for året 1954. Baggrunden for denne lovgivning er jo den, at vore rederier som regel har store kapitaler bundet i urealise-

rede klipfisk og saltfisklagre på et tidspunkt, hvor det er nødvendigt at fremskaffe udrustning til den kommende fiskerisæson, hvad det tit kneb svært med, inden vi fik denne lovgivning. En overgang i 1920'erne og fremefter ydede staten sådanne udrustningslån gennem Danmarks Fiskeribank.

Det er at forudse, at vanskelighederne med at finansiere udrustning og drift af fiskerfartøjerne til den kommende sæson vil være betydelige. Salget af vore fiskeriprodukter er gået trægt i indeværende år, og udsigterne for en lettelse i situationen er efter kyndige folks skøn ikke de bedste. Konkurrencen om markederne er også blevet skærpet. Både Norge og Island ligger inde med overordentlig store usolgte lagre; og at dette forhold let kan blive mærkbart for vort vedkommende i form af svigtende salg og vigende priser, er næsten overflødig at nævne. Som bekendt sælger vi størstedelen af vor salt- og klipfiskeproduktion til markederne i Sydeuropa, Italien, Grækenland og Spanien. Til Italien og Grækenland sælger vi fortrinsvis småfaldende saltfisk, medens Spanien, der afgjort er vort hovedmarked, aftager hovedmassen af klipfisken. Klipfiskeproduktionen er den mest lønnende, da man opnår betydelig højere priser for klipfisk end for saltfisk. Desuden giver tilvirkningen af saltfisk til klipfisk et betydeligt antal mennesker — i mange tilfælde fiskernes hjemmeværende familie — lønnende arbejde og kan således i mange tilfælde på gavnlig måde supplere fiskernes tit sparsomme fortjeneste.

Brasilien er også kommet med i billedet af vore markeder; hertil har vi i de senere år solgt klipfisk med særlig høj tørringsgrad. Men her har der været mange vanskeligheder at overvinde: markedet er fjerntliggende, transporten må foregå som transit over andet land, som oftest Norge, emballagen er dyr, og sidst, men ikke mindst: betalingsforholdene har været meget vanskelige. Man arbejder dog stadig på at udnytte de muligheder, der findes, da dette marked på udmærket måde supplerer vore andre markeder ved at aftage den mest småfaldende fisk, der er særlig vanskelig at afsætte andre steder.

Vor saltfisk- og klipfiskeproduktion for indeværende år ligger betydelig lavere end i fjor. I 1952 udgjorde vort samlede torske-

[Johan Poulsen.]

fiskeri ca. 34 000 t saltfisk; den samlede fangst i 1953 udgør kun ca. 20 000 t saltfisk. Grunden til denne betydelige nedgang er at søge dels i den fiskeristrejke, vi havde i foråret, hvorved en stor del af forårssæsonen gik tabt for fiskeriet, og dels i den omstændighed, at størsteparten af vor kutterflåde i slutningen af juli holdt op med at fiske saltfisk og gik over til at fiske sild. Jeg vil antage, at ca. 90 af vore kuttere foruden nogle trawlere har deltaget i sildefiskeriet i tiden fra slutningen af juli til udgangen af oktober, altså i ca. 3 måneder. Det er første gang, vi rigtig har taget del i det sildefiskeri, der finder sted nord for Færøerne på strækningen fra ca. 65° til 68° nordlig bredde. I 1952 deltog kun ca. 20 færøske kuttere i sildefiskeriet og opnåede en samlet fangst af ca. 30 000 tdr. eksportpakket saltsild. Vor samlede eksport af saltsild for indeværende år vil antagelig ligge på 120 000 tdr. eksportpakket sild, hvoraf Rusland aftager ca. 80 000 tdr. Vi regner med, at de usolgte lagre af saltfisk for tiden udgør ca. 6 000 t, repræsenterende en værdi af ca. 8—9 mill. kr. Der henligger endnu i dag, også en del usolgt sild på Færøerne, omend en mindre del af den samlede fangst. Hvor mange tusinde tønder det drejer sig om, tør jeg ikke sige, da det ikke er lykkedes mig at fremskaffe noget tal.

Jeg er den højtærede minister taknemlig for, at nærværende lovforslag er fremsat på et så tidligt tidspunkt, at der er udsigt til — hvad der skulle glæde mig — at få det endeligt vedtaget inden juleferien. Det er nemlig af afgørende betydning — således som det også vil fremgå af det, der er sagt — at loven er i kraft den dag, skibene skal have deres udrustning til den kommende sæson, d. v. s. engang i februar. Det ville normalt ikke have været tilfældet for den for indeværende år gældende lov, den kom for sent, idet den først var færdig fra rigsdagen den 18. marts, et tidspunkt, på hvilket kutterflåden under normale for-

hold forlængst skulle være taget ud på fiskeri; når dette ikke var tilfældet, skyldtes det den før omtalte strejke i foråret. Strejken reddede altså situationen i relation til loven, selvom den på anden måde påførte det færøske samfund betydelige økonomiske tab.

Jeg kan endelig oplyse, at det foreliggende lovforslag er af landsstyret forelagt Færøernes lagting, vedtaget af dette samt anbefalet af rigsombudsmanden.

Jeg skal med disse bemærkninger anbefale lovforslaget til en hurtig og velvillig behandling her i det høje ting.

Må jeg så have lov til, da det er første gang, jeg har den ære at tale fra denne talerstol, efter at vi har fået vor nye grundlov, at udtale følgende.

Her mødes repræsentanter fra alle dele af det danske monarki, antagelig en broget flok, hvad sindelag, indstilling, milieu etc., etc. angår, men alt det hører med i billedet. Grønlands jøkler, Grønlands elve, de stormomsuste Færøer oppe i Atlanterhavet med deres fuglefælde og storslåede natur og så hovedlandet hernede med de smilende sletter, alt det er detaillert i billedet af det Danmark, hvis repræsentanter mødes her i folkets ting. Det skal være mit ønske og mit håb, at der altid i dette ting må være højt til loftet og vidt til væggene, et sted, hvor frisind og retsind altid må have til huse.

Jeg har med megen interesse læst den højtærede statsministers redegørelse ved folketingsårets begyndelse, læst den højtærede statsministers tilsagn om støtte til og udbygning af de forskellige samfundsområder. Jeg er taknemlig for tilsagnet om oprettelse af et kreditinstitut for Færøerne — det er der i høj grad brug for. Jeg vil kort sige, at jeg har forstået disse tilsagn om støtte således, at de gælder hele riget, altså også den del, Færøerne, jeg har den ære at repræsentere her i det høje ting.

Baagø-Hansen: Jeg kan på det konservative folkepartis vegne anbefale lovforslaget,

[Baaga-Hansen.]

dels under henvisning til, at Færøernes landsstyre har vedtaget forslaget om den heromhandlede foranstaltning og henstillet, at forslaget forelægges dette høje ting, og dels under henvisning til de af de to ærede medlemmer for Færøerne fremsatte udtalelser.

Steen: Som lovforslaget her foreligger, og efter den stilling, det færøske lagting har taget til det, vil vi gerne medvirke til dets gennemførelse.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Må jeg takke de to ærede medlemmer hr. P. M. Dam og hr. Johan Poulsen for de bemærkninger, de fremsatte af almindelig karakter. Jeg vil gerne benytte lejligheden til, nu da de ærede medlemmer for første gang har taget ordet her i salen, på regeringens vegne at byde dem velkommen til arbejdet her. Jeg tror, jeg på regeringens og også på dette høje tings vegne kan tilsige de ærede medlemmer, at konkrete forslag, de måtte fremsætte til ophjælpning af Færøerne, vil blive modtaget med lydhørhed både af regeringen og af det høje ting.

Jeg takker iøvrigt de ærede ordførere for den tilslutning, der er givet til lovforslaget, og vil blot sige, at de betragtninger, der er fremført, navnlig af de ærede medlemmer hr. P. M. Dam og hr. Johan Poulsen, naturligvis vil blive overvejet i regeringen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af fabrikloven.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 153; fremsættelsen findes i tidenden sp. 928).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Leonhard Hansen: Begrundelsen for dette lovforslags fremsættelse er, at det efter fabriklovens § 26, sådan som den nu er for-

muleret, er forbudt dagblade at lade foretage sætning og trykning på folkekirkens helligdage fra kl. 6 morgen til kl. 24 aften. Man har gennem årene siden 1918 gjort forsøg på at lempe forbudet. Man har bl. a. i samlingen 1932—33 fremsat forslag om ændring af § 26, således at ministeren skulle være bemyndiget til på dette specielle område at meddele dispensation fra forbudet mod arbejde på søn- og helligdage. Forslaget blev ikke gennemført, fordi man hensked spørgsmålet til en senere almindelig revision af fabrikloven; man ville dog udtale, at man ikke havde noget imod, at der fortsat dispenseredes fra forbudet.

Under de to verdenskrige har fabriktilsynet måttet tolerere store afvigelser fra arbejdsforbudet på søn- og helligdage, og det er konstateret, at et københavnsk dagblad begynder sætningen allerede kl. 18. Jeg finder det rimeligt, at alle dagblade er ligestillede, men det er vel også rimeligt, at ministeriet er blevet betænkeligt ved at tage ansvaret for de ret betydelige afvigelser og derfor søger spørgsmålet lovfæstet. Der er vel sandsynlighed for, at fabrikloven i år gennemgår en betydelig revision, og at dette spørgsmål herigennem vil blive løst, men der kan måske gå nogen tid, hvorfor det sikkert er hensigtsmæssigt at foretage en ændring i fabrikloven som af den højtærede minister foreslået. Jeg skal på mit partis vegne anbefale lovforslaget.

N. Chr. Christensen: Denne ændring i fabriklovens § 26, stk. 1, angår kun et enkelt område, nemlig muligheden for dispensation fra forbudet mod søndagsarbejde på dagblade, der udsender aviser mandag morgen. Af forhandlinger, der førtes i dette høje ting for over 20 år siden, fremgår det, at venstre og konservative ikke var særlig begejstrede for den noget flydende dispensationsbestemmelse, men i stedet ønskede lovfæstet, at arbejdet på disse dagblade kunne begynde kl. 22 søndag aften. Den udvikling, der er foregået siden, viser imidlertid, at der i vid udstrækning er givet dispensationer, så at arbejdet kan begynde på et tidligere tidspunkt; for enkelte dagblades vedkommende er arbejdet allerede begyndt på et så tidligt tidspunkt som kl. 20 eller kl. 18. Når enkelte blade begynder så tidligt, er det ikke, fordi — som den foregående ærede